

Anonim Şirketlerin Kahramanmaraş Merkezli Depremlerden Sonra Yaptıkları Bağışlara İlişkin Hukuki Değerlendirmeler

Süleyman KIRAN*

Bu makale hakem incelemesinden geçmiştir ve TÜBİTAK – ULAKBİM Veri Tabanında indekslenmektedir.

* Av. Dr., Ankara Barosu. skiran.law@gmail.com,
ORCID: 0000-0003-4784-6233.

Makale geliş tarihi: 31 Mart 2023 **Makale kabul tarihi:** 21 Eylül 2023

Atıf önerisi: Kıran, Süleyman. “Anonim Şirketlerin Kahramanmaraş Merkezli Depremlerden Sonra Yaptıkları Bağışlara İlişkin Hukuki Değerlendirmeler.” *Ankara Barosu Dergisi* 81, (Deprem Özel Sayısı-II Özel Hukuk Ekim 2023): 131-155. **DOI:** 10.30915/abd.1382252

ANONİM ŞİRKETLERİN KAHRAMANMARAŞ MERKEZLİ DEPREMLERDEN SONRA YAPTIKLARI BAĞIŞLARA İLİŞKİN HUKUKİ DEĞERLENDİRMELER

ÖZ

Ülkemizde yaşanan Kahramanmaraş merkezli depremlerin oluşturduğu tahribat oldukça fazladır. İlan edilen olağanüstü hâl ile birlikte, kamu kurumları da anılan doğal afetlerin ortaya çıkardığı olumsuz sonuçların ortadan kaldırılmasına yönelik kendi çalışma alanlarına ilişkin olarak birtakım tedbirleri içeren kararlar almışlardır. Ancak alınan kararlar, olumsuz sonuçların ortadan kaldırılmasına yönelik daha çok pratik çözümler içeren kararlardır. Alınan kararların insan hayatını ve hayat mücadelesini doğrudan ilgilendirmesi sebebiyle toplumda çok fazla hukuka uygunluk değerlendirilmesine tabi tutulmamıştır.

İçlerinde bankaların ve hatta Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın da bulunduğu anonim şirketler Kahramanmaraş merkezli depremlerden sonra aralarında yürütülen yardımlaşma ve dayanışma kampanyalarına yüksek miktarlarda bağışlar yapmışlardır. Bu durum, doktrinde çok fazla çalışma konusu yapılmayan anonim şirketlerin doğal afetlerin sonrasında yaptıkları bağışlara ilişkin hukuki değerlendirme yapılması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Bu ihtiyaca binaen, çalışmamızda Kahramanmaraş merkezli depremlerden sonra getirilen düzenlemelere ilişkin hukuki değerlendirmeler yapılacaktır.

Çalışmamızda mevcut hukuki durum, ortaya çıkması muhtemel hukuki sorunlar ve çözüm önerilerimizi ortaya koymaya çalışacağız. Hukuki sorumluluk kısmı ise, çalışmanın hacmi gözetilerek bu çalışmanın kapsamının dışında bırakılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Anonim şirket

banka

doğal afet

deprem

bağış

LEGAL EVALUATIONS REGARDING THE DONATIONS MADE BY JOINT STOCK COMPANIES AFTER THE KAHRAMANMARAŞ CENTERED EARTHQUAKES

ABSTRACT

The destruction caused by the Kahramanmaraş-centered earthquakes in our country is high. Along with the declared state of emergency, public institutions have also taken decisions that include some measures regarding their fields of work to eliminate the negative consequences of the aforementioned natural disasters. However, the decisions taken are those that contain more practical solutan for the elimination of negative consequences. Since the decisions that are taken directly concern human life and the struggle for life, it has not been subjected to much legality assessment in society.

Joint stock companies, including banks and even the Central Bank of the Republic of Türkiye, made high donations to the aid and solidarity campaigns carried out after the Kahramanmaraş-based earthquakes. This situation has revealed the necessity of making a legal evaluation regarding the donations made by the joint stock companies after natural disasters, which are not studied much in the doctrine. Based on this need, in our study, an evaluation will be made about the donations made by joint stock companies after natural disasters, based on the actual situation that emerged after the earthquakes in Kahramanmaraş. In our study, we will try to reveal the current legal situation, possible legal problems and our solution proposals. Based on this need, in our study, legal evaluations will be made regarding the regulations brought after the Kahramanmaraş-centered earthquakes.

Keywords

Joint stock company bank

natural disaster earthquake donation

GİRİŞ

Ülkemizde 06.02.2023 tarihinde Kahramanmaraş ili Pazarcık ilçesi merkezli 7.7 büyüklüğünde ve Elbistan ilçesi merkezli 7.6 büyüklüğünde iki büyük deprem meydana gelmiştir. Anılan depremlerin akabinde birçok artçı deprem yaşanmıştır. Bu depremlerin sonucunda ülkemizde binlerce kişi hayatını kaybetmiş veya yaralanmıştır.

Söz konusu depremler, büyük çaplı yıkımların ve binalarda ağır hasarların oluşmasına yol açmıştır. Depremlerde oluşan insani ve maddi kayıplarla giderilmesine yönelik yardım kampanyaları başlatılmıştır. Sağ kalanların hayata tutunmasına yönelik birçok kişi seferber olmuştur. Bu yardım seferberliğine gerçek kişiler gibi tüzel kişiler de katılmışlardır.

Afetzedelere maddi yardım yapanlar arasında anonim şirketler de bulunmaktadır. Anonim şirketlerin varlığında birçok menfaat sahibinin menfaati bulunmaktadır. O halde, anonim şirketler tarafından yapılan bağışların menfaat sahipleri arasındaki menfaat dengesi de gözetilerek değerlendirilmesi gerekir.

Literatürde anonim şirketlerin doğal afetler sonrasında yaptıkları bağışların hukuki yönlerine ilişkin çok sayıda çalışma yapılmamıştır. Çalışmamızda Kahramanmaraş merkezli depremlerden sonra getirilen düzenlemeler esas alınarak doğal afetlerin sonrasında yaptıkları bağışlar hukuki yönleriyle ele alınacaktır.

I. ANONİM ŞİRKETLERDE BAĞIŞ

A) BAĞIŞ KAVRAMI

Gündelik hayatta bağış olarak kısaltılanın hukukta işaret ettiği husus bağışlama sözleşmesidir. Bağışlama sözleşmesi kapsamında bağışlayanın yerine getirdiği edim bağış olarak adlandırılmaktadır.^[1] Bununla birlikte, “bağışlama sözleşmesi” ile “bağış” kavramları çoğu zaman birbiriyle de karıştırılmakta ve birbirlerinin yerine kullanılmaktadır.

Türk Borçlar Kanunu (TBK)^[2] m. 285/1’de “Bağışlama sözleşmesi, bağışlayanın sağlararası sonuç doğurmak üzere, malvarlığından bağışlanana karşılıksız olarak bir kazandırma yapmayı üstlendiği sözleşmedir.” şeklinde tanımlanmıştır. Tanımda yer alan “sağlararası” ifadesinden sadece gerçek kişiler arasında bağışlama sözleşmesi akdedilebileceği sonucuna varılmamalıdır.^[3] Tıpkı gerçek kişiler gibi tüzel kişilerin de bağışlama sözleşmesi akdetmesi ve böylece bağış yapabilmesi mümkündür. Tüzel kişiliği haiz olan anonim şirketler bakımından da anonim şirketin yetkili organının aldığı karar gereğince bağış yapabilmesi pekâlâ mümkündür.^[4]

Bir sözleşmenin bağışlama olarak kabul edilebilmesi için TBK m. 285/1’de de belirtildiği üzere bir karşılıksız kazandırma yapmayı üstlenme olarak sözleşme taahhüdünün bulunması gerekir. Buradaki kazandırma yapmayı üstlenmekten kasıt; bağışlananın aktifini artıran edimlerde bulunmayı üstlenmektir. Kazandırma olarak mülkiyetin devri yerine bir şeyin kullanılmasını veya ondan yararlandırılmasını içeren sözleşmeler bağışlama değil, ancak kullanım veya tüketim öduncü olarak nitelendirilebilecektir.^[5]

[1] Türk Dil Kurumu sözlüğünde bağış; bağışlanan şey, yardım, hibe ve tebberru olarak açıklanmaktadır, sozluk.gov.tr, Erişim Tarihi: 13.03.2023.

[2] 6098 Sayılı Kanun, RG, T. 04.02.2011, S. 27836.

[3] Burak Adıgüzel, “Anonim Şirketlerde Bağış ve Yöneticilerin Sorumluluğu,” *Terazi Hukuk Dergisi* 14, Özel Sayı, (Mart 2019): 58-67, 59.

[4] İsmail Atamulu ve Aydın Alber Yüce, “Anonim Şirketin Sermaye Borcunun Ödenmesi İçin Pay Sahiplerine Hukuka Aykırı Olarak Finansal Destek Sağlaması,” *Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi* 7, 2 (2021): 213-236, 222-223; Adıgüzel, “Anonim,” 59.

[5] Adıgüzel, “Anonim,” 59.

Kamuoyunda genellikle hayır amacıyla yapılan karşılıksız kazandırmalar bağış olarak değerlendirilmektedir.^[6] Ancak kazandırmanın hayır amacıyla yapılması zorunlu değildir. Esasen kazandırmanın hangi saikle yapıldığı da bağış olarak kabul bakımından önem arz etmemektedir. Bağışlayanın hayır, vergi indirimi, reklam gibi hangi amaca yönelik hareket ettiğine bakılmaksızın her türlü insani yardımlar da bağış olarak kabul edilmelidir.

Yapıldığı zamanın da bir önemi olmaksızın her türlü karşılıksız kazandırmalar bağış olarak nitelendirilecektir. Ancak, doğal afetlerin sonrasında yapılan afetzede kişilere yönelik arama-kurtarma çalışmalarına, barınmalarına ve hayata tutunmalarına destek olan bağışlar “*insani yardım*” kapsamında değerlendirilmektedir. Diğer zamanlardaki kazandırmalardan farklı olarak bu kazandırmaların “*insani*” yönü ön plana çıkmaktadır. Bu insani yönün varlığı sebebiyle gerçek kişiler gibi şirketlerin bağış yapması durumu daha hassas bir şekilde değerlendirilmelidir.

B) VARLIK AMACI İTİBARIYLA ANONİM ŞİRKETLERDE BAĞIŞ

Bilindiği üzere; tacirler gerçek kişi ve tüzel kişi tacirler olmak üzere iki türdür. Gerçek kişi tacirlerin işletmelerinden ayrı bir malvarlığı bulunmamaktadır. Gerçek kişi tacirler her şeyden önce insandır. Gerçek kişi tacirlerin bağış yapmamalarını beklemek onları toplumdan soyutlamak ve onların insani duygularını yok saymak anlamına gelecektir. Bu halde, gerçek kişi tacirlerin bağış yapmalarının mümkün olduğu kabul edilmelidir.

Tüzel kişilerden dernekler maddi değil, manevi amaçlarla kurulurlar. Amaçlarına ulaşmak için işletme işletmeleri de bu duruma hanel getirmektedir. Dernekler mevzuatta kazanç paylaşma dışında belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere kurulan tüzel kişiliğe sahip kişi toplulukları olarak ifade edilmektedir (Türk Medeni Kanunu–TMK^[7] m. 56/1; Dernekler Kanunu^[8] m. 2/1-a). Derneklerin kazanç paylaşma amacı dışında kurulması dernekleri şirketlerden ayıran en önemli unsurdur.

[6] Adıgüzel, “Anonim,” 59.

[7] 4721 Sayılı Kanun, RG, T. 08.12.2001, S. 24607.

[8] 5253 Sayılı Kanun, RG, T. 04.11.2004, S. 25649.

Anonim şirketler kuruluş amacı itibariyle kanunen yasaklanmamış her türlü ekonomik amaç ve konuyla kurulabilir (Türk Ticaret Kanunu–TTK^[9] m. 329). Kazanç paylaşma dışında bir amacın kural olarak şirketin varlık amacıyla bağdaşmamaktadır. Bu bakımdan değerlendirildiğinde, ekonomik amacı bulunmayan bir anonim şirketin varlığı düşünülemez. Bununla birlikte, aşağıdaki değerlendirmelerimiz çerçevesinde anonim şirketlerin kuruluştaki amacı bağış olmasa da faaliyetlerinin devamı esnasında mevzuatta öngörülen şartlar ve sınırlar çerçevesinde bağış yapabileceğini kabul etmek gerekecektir.^[10]

C) ANONİM ŞİRKETLERİN EHLİYETİ BAKIMINDAN BAĞIŞ

Mülga Türk Ticaret Kanunu (eTTK'da)^[11] *ultra vires* ilkesi benimsenmiş ve bu ilke gereğince şirketlerin hak ehliyetinin esas sözleşmede belirtilen işletme konusu ile sınırlı olduğu kabul edilmişti. İşletme konusuyla bağdaşmayan işlemlerin ise, bu gerekçeyle yok hükmünde olduğu kabul edilmekteydi.^[12] Bu sebeple de eTTK'nın yürürlüğü döneminde bağış konusu hak ehliyeti bağlamında ele alınmaktaydı.^[13] Oysa TTK ile *ultra vires* ilkesi önemli ölçüde terk edilmiştir. Hak ehliyeti bağlamında anonim şirketin bağış yapma konusu ele alındığında; rahatlıkla anonim şirketin bağış yapmasının herhangi bir sorun teşkil etmediği söylenebilir^[14]. TTK m. 125/2'de "*Ticaret şirketleri, Türk Medenî Kanununun 48 inci maddesi çerçevesinde bütün haklardan*

[9] 6102 Sayılı Kanun, RG, T. 14.02.2011, S. 27486.

[10] Ansay, 1967-1969 yıllarına ait mahkeme kararlarının değerlendirildiği bir anonim şirketi tarafından bir siyasi partiye bağış yapılmasını konu edinen Yargıtay Genel Kurulu'nun 29.11.1969 tarihli kararında; bir veya daha fazla olmasının önemi olmaksızın bağış yapılmasının şirketin amaç ve konusuyla bağdaşmadığını ifade ettiğini aktarmaktadır, Tuğrul Ansay, "Anonim Ortaklıklar ve Mahkeme Uygulaması (1967-1969 Yıllarına Ait Mahkeme Kararları," *AÜHFD* 27, 1 (1970): 119-138, 119-120.

[11] 6762 Sayılı Kanun, RG, T. 09.07.1956.

[12] Ahmet Fatih Özkan, *Şirketler Hukuku Şerhi (Md. 124-303) 1*, (Ankara: Seçkin, 2023), 65.

[13] Ansay, "Anonim," 119-120; Adıgüzel, "Anonim," 60.

[14] Adıgüzel, "Anonim," 60.

yararlanabilir ve borçları üstlenebilirler.” denilmektedir. TMK m. 48 ise; tüzel kişilerin yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün haklara ve borçlara ehil olduğu belirtilmektedir.

TTK’da *ultra vires* ilkesi zayıflatılmakla birlikte, işletme konusunun hiçbir öneminin kalmadığı söylenemeyecektir. İşletme konusu, TTK m. 371/2 bağlamında önem arz eden bir konudur. Anılan hükme göre; temsile yetkili olanların, üçüncü kişilerle, işletme konusu dışında yaptığı işlemler de şirketi bağlamaktadır. Üçüncü kişinin, işlemin işletme konusu dışında kaldığını bildiği veya durumun gereğinden bilebilecek durumda olduğu ispat edilebildiği takdirde ise yapılan işlemler şirketi bağlamamaktadır. Bu sebeple, bağışlama sözleşmesi açısından anonim şirketin fiil ehliyetinin sınırının işletme konusuyla bağlantılı olduğu doktrinde ifade edilmiştir.^[15]

Doktrinde Adıgüzel tarafından; temsil konusuna ilişkin olarak TTK m. 371/1’de işletme konusu gösterilmiş olduğundan, bu ifadeyle işletme konusu kapsamında kalan ve şirket menfaatine hizmet eden bağışların da anılan hükmün kapsamında yer aldığı ifade edilmiştir.^[16] Ancak yazara göre; yalnızca şirketin itibarını veya imajını yükseltmeye çalışmak şirket menfaatine hizmet etmeyecektir. Kanaatimizce; anonim şirketlerin ekonomik olmayan amaçlarla kurulamayacağı gerçeği karşısında şirketin doğrudan bağış yapmak gibi bir işletme konusuna sahip olamayacağı ortadadır. Ayrıca TTK m. 371/2 hükmüne uygun olarak, bağışlanan tarafın bağışlayan anonim şirketin bağış işlemini işletme konusunun dışında yer aldığını bileceği veya en azından doğal afet durumunun gereğinden, bilebilecek durumda olduğundan şüphe duyulmayacaktır. Dolayısıyla, bağış işlemi her ne kadar işletme konusunun dışında kalacak olup doğal afetlerin sonrasında ortaya çıkan durum sebebiyle bağışlama işlemi şirketi bağlamayacağından söz edilebilecektir.

[15] Adıgüzel, “Anonim,” 61-62.

[16] Adıgüzel, “Anonim,” 63.

D) MENFAAT GRUPLARI BAKIMINDAN ANONİM ŞİRKETLERDE BAĞIŞ

1- Genel Olarak Anonim Şirketlerde Menfaat Grupları

Anonim şirketler, bir organizasyon olmaları sebebiyle birçok menfaat grubu bünyesinde yer almaktadır. Anonim şirkette aynı organda veya anonim şirketle aynı tip hukuki ilişki içinde bulunanlar genellikle bir menfaat grubuna dahil edilebilmektedir. Anonim şirketlerde menfaat gruplarının başlıcaları; pay sahipleri, çalışan, yönetici, alacaklılar ile toplumdur. Bunların yanında tedarikçilerin, müşterilerin, dağıtıcıların da anonim şirketlerin varlığının devam ettirilmesinden menfaati bulunmaktadır.^[17] Bir de bunların yanında şirket menfaati olarak adlandırılan anonim şirketin bizzat kendisinin menfaati bulunmaktadır. Aşağıda bu menfaat gruplarına kısaca yer verilmektedir.

a) Pay Sahiplerinin Menfaati

Anonim şirketlerde pay sahiplerinin mevcut statüsüne sahip olmaya sevk eden temel saik şirketlerin kâr dağıtımını sonrasında elde edeceği kâr payıdır. TTK m. 509/2 “*Kâr payı ancak net dönem kârından ve serbest yedek akçelerden dağıtılabilir.*” denilmektedir. Ancak anonim şirketlerde bağış faaliyeti yedek akçeleri ve dolayısıyla kâr payını azaltan bir faaliyettir.

[17] Claude Lambert, *Das Gesellschaftsinteresse als Verhaltensmaxime des Verwaltungsrates der Aktiengesellschaft*, (Bern: Stämpfli Verlag, 1992), 3; Cafer Eminoğlu, *Ticaret Kanunu'nda Kurumsal Yönetim (Corporate Governance)*, (İstanbul: Onikilevha Yayınları, 2014), 22-23; Ünal Tekinalp, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Kurumsal Yönetim İlkeleri Yaklaşımı,” içinde *Uğur Alacakaptan'a Armağan 2*, (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2008), 637; Ali Paslı, *Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi (Corporate Governance)*, 2. Baskı, (İstanbul: Çağa Hukuk Vakfı Yayınları, 2004), 78. Belirtmek gerekir ki; anonim şirketin menfaat çevresi kendisi dışındakiler ile girilen hukuki veya ekonomik ilişki çerçevesinde genişleyecektir. Yeni kurulmuş kendisi dışındakiler ile ilişki kurmamış bir anonim şirket ile kendisi dışındakilerle yoğun ilişkiler içinde bulunan bir anonim şirketin menfaat çevresi aynı genişliğe sahip değildir, Semih Sırrı Özdemir, *İş Adamı İlkesi (Business Judgment Rule) ve Türk Hukukunda Uygulanabilirliği* (İstanbul: Onikilevha Yayınları, 2017), 25.

b) Çalışanların Menfaati

Anonim şirkette şirket çalışanlarının temel beklentisi verdiği emek, gördüğü iş ve harcadığı zamanın karşılığında ücret olarak gelir elde etmektir. Bağış faaliyetinin doğrudan şirket çalışanlarının ücretini etkilediği söylene-
mez. Ancak şirketin, ücret ödeyemeyecek duruma getirilmesi çalışanların menfaatini etkileyebilecek bir durumdur.

c) Yöneticilerin Menfaati

Yöneticiler de gördükleri iş karşılığında ücret alabilmektedir. Bu bakımdan çalışanlar ile yöneticilerin menfaati benzerlik göstermektedir. Yöneticilerin yönetimini sağladıkları bizzat kendi malvarlıkları değildir. Kural olarak bir vekâlet ilişkisi içinde anonim şirkette yöneticiler görevlerini yürütmektedirler.

d) Alacaklıların Menfaati

Anonim şirkette alacaklıların alacağının tek teminatı şirket malvarlığıdır. Pay sahipleri ancak taahhüt ettikleri miktar ile sınırlı olmak üzere ve şirkete karşı olduğu sorumludur (TTK m. 329/2). Pay sahiplerinin şirket alacaklılarına karşı kural olarak bir sorumluluğu ise bulunmamaktadır. O halde, şirket alacaklıları hukuki sorumluluk bakımından pay sahiplerinin malvarlığına gitme imkanına sahip değildir. Bağışlar; şirket malvarlığını azaltan hukuki işlemler olmaları sebebiyle alacaklıların menfaatini doğrudan etkileyen işlemlerdir. Bu bakımdan anonim şirkette bağış yapılması durumu şirket alacaklılarını ilgilendiren işlemler olduğu açıktır.

e) Toplumun Menfaati

Önemli sermayelere sahip olabilmeleri ve ekonomideki etkileri yönüyle anonim şirketlerin var olmasında toplumun menfaati bulunmaktadır. Benzer şekilde, toplumun var olmasında da şirketin menfaati bulunmaktadır. Şirketler başta içinde buldukları toplumla ticari faaliyetlerini yürütmektedirler. Şirketler tüzel kişi olarak da olsa “*kişi*” olarak içinde bulunduğu toplumun bir parçasıdır. Şirketler de bir şekilde aynı toplumda yaşayan kişilerle kader birliği içerisinde dir.

f) Şirket Menfaati

Anonim şirketlerin bizzat kendisinin sahip olduğu bir menfaat de bulunmaktadır. Şirket menfaati olarak adlandırılan bu menfaat doktrinde; şirket amaç ve konusunun gerçekleştirilmesi çerçevesinde, şirket varlığının korunması, işlev ve görevlerini yerine getirmesi olarak tanımlanmaktadır.^[18] Şirket menfaati; anonim şirketin ticari hayattaki varlığını en iyi durumda devam ettiren şartlardan her biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şirketler, gerçek kişilere mahsus olan insani hislere sahip değildir. Bu sebeple, şirketlerin acı, üzüntü, dert, keder gibi hislerle hareket etmesi beklenemez. Bununla birlikte, toplumdaki bazı beklentilerin karşılanmaması gerçek kişilerin (insanların) onlara karşı bazı duygu ve düşüncelerinde farklılıklara yol açabilir. Bu durum ise, şirketlerin de sahip olduğu “güven” ve “itibar” gibi olgularda azalmaya yol açabilir. Bu azalma doğrudan olmasa da dolaylı olarak şirketlerin var olma amacı olan kâr elde ederek paylaşma amacına zarar verebilecektir. Diğer bir deyişle, başlangıçta manevi olarak görünen durumlar neticede şirketlerin ekonomik olarak zarar görmesiyle sonuçlanabilecektir.

2- Doğal Afetlerden Sonra Yapılan Bağışlar ile Anonim Şirket Menfaat Grupları İlişkisi

Bağış yapılan afetzedeler elde ettikleri ile ihtiyaçlarını karşılayabilecektir. Diğer taraftan, özellikle ülke genelini veya önemli bir kesimini etkileyen doğal afetlerde pay sahibi veya alacaklı olarak afetzedelerin olabileceği gerçeği de dışlanmamalıdır. Belki de alacaklı olan afetzede şirketten olan alacağını karşılayarak ihtiyaçlarını giderebilecektir. Bu halde, şirketin malvarlığının bulunmaması alacaklının alacağına kavuşamamasına ve mahrum kalınan alacak ise ihtiyaçlarını karşılayamamasına neden olacaktır. Yine, pay sahibi olan afetzede dağıtılmayan kâr sebebiyle ihtiyacını gideremeyebilecektir. Böyle düşünülürse, menfaat dengesinin şirket menfaat grupları aleyhine bozulmamasının önemi daha iyi anlaşılmaktadır.

[18] Nomer Ertan, *Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Sadakat Yükümlülüğü*, (İstanbul: Beta Yayınları, 1999), 19; Sevgi Bozkurt Yaşar, *Anonim Şirketlerde İş Adamı Kararı İlkesinin (Business Judgment Rule) Uygulanması*, (İstanbul: Beta Yayınları, 2015), 120; Safiye Nur Bağrıaçık, “Limited Şirkette Bağlılık Yükümü ve Rekabet Yasağı,” İKÜHFD 16, 2 (2017): 251-271, 254.

Özellikle ağır tahribatlar meydana getiren doğal afetler düşünüldüğünde şirketlerin, dolayısıyla şirketin yetkili organlarında yer alan kişilerin içinde yaşadığı topluma kayıtsız kalmasını beklemek haksızlık olur. Ancak diğer taraftan, toplumun anonim şirkette menfaat sahiplerinden yalnızca biri olduğunu da gözden kaçırmamak gerekmektedir. O halde, menfaat denge-
sinin kurulması için menfaat gruplarının bir arada değerlendirilerek sonuca varılması uygun bir çözüm yolu olacaktır.

II. ANONİM ŞİRKETLERİN DOĞAL AFETLERİN SONRASINDA YAPTIKLARI BAĞIŞLARA İLİŞKİN MEVZUATTA YER ALAN DÜZENLEMELER

A) KVK'DA ANONİM ŞİRKETLERİN BAĞIŞ YAPMASI

Anonim şirketlerin ekonomik amaçlarla kurulması kanuni bir zorunluluktur. Mevzuatta anonim şirketlerin bağış yapması konusuna yapılan doğrudan veya dolaylı atıflar karşısında ve uygulamadaki durum dikkate alındığında bugün gelinen noktada anonim şirketlerin bağış yapamayacağını savunmaya olanak bulunmamaktadır. Vergi mevzuatı yönüyle bakıldığında; anonim şirketlerin belirli yardım kuruluşlarına bağış yapılmasının mümkün olduğu ve hatta bağış yapılmasının teşvik edildiği söylenebilir. Örneğin; 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nda (KVK)^[19] bir takım aynı veya nakdi yardım olarak bağışların vergi indiriminden faydalandırılacağı düzenlenmiştir. Şöyle ki; şirketlerin kurum kazancı kapsamında KVK m. 10/1-e "*Cumhurbaşkanınca başlatılan yardım kampanyalarına makbuz karşılığı yapılan aynı ve nakdî bağışların tamamı*" ve 10/1-f "*İktisadi işletmeleri hariç, Türkiye Kızılay Derneğine ve Türkiye Yeşilay Cemiyetine makbuz karşılığı yapılan nakdi bağış veya yardımların tamamı*" şeklinde indirim yapabileceğine yer verilmiştir.

KVK'da vergi indiriminden faydalanabilmek için bağışlananların kimler olması gerektiği açıkça sayılmıştır. Bu sebeple, kanunda sayılan, Cumhurbaşkanınca başlatılan yardım kampanyaları, Türkiye Kızılay Derneği ve Türkiye Yeşilay Cemiyeti dışında herhangi bir gerçek kişi, tüzel kişi veya kişi topluluğuna yapılan bağışlar için aksine bir düzenleme bulunmuyorsa vergi indiriminden yararlandırılmayacaktır. Bağışlamanın mevzuatta sayılanlarla, örneğin; Türkiye Kızılay Derneği ile aynı amaçla ve aynı ihtiyaç sahipleri için yapılmış olması da sonucu değiştirmemektedir. Hatta bağışlamanın

[19] 5520 Sayılı Kanun, RG, T. 21.06.2006, S. 26205.

daha sonra mevzuatta sayılanlara aktarılacak olması durumunda da sonuç aynıdır. Dolaylı olarak mevzuatta sayılanlara yapılan yardımlar da vergi indiriminden muaf değildir.

B) TTK'DA ANONİM ŞİRKETLERİN BAĞIŞ YAPMASI

Özel hükümler saklı kalmak kaydıyla, anonim şirketlere öncelikle uygulanacak olan TTK ve TTK'nın anonim şirketlere ilişkin düzenlemelerini içeren İkinci Kitap (Ticaret Şirketleri) ve Dördüncü (Anonim Şirket) Kısmı'dır (TTK m. 330). Bu sebeple, anonim şirketlerin bağışlara ilişkin düzenlemeleri öncelikle bu hükümlerde aranmalıdır. TTK'da anonim şirkette yedek akçe kapsamında düzenlemelerde bağışlara ilişkin düzenleme yer almaktadır. TTK m. 522 ve 523'te; şirket yöneticileri, çalışanlar ve işçiler lehine yardım akçesine ilişkin bazı düzenlemeler bulunmaktadır.

TTK m. 522/1'de "*Esas sözleşmede şirketin yöneticileri, çalışanları ve işçileri için yardım kuruluşları kurulması veya bunların sürdürülebilmesi amacıyla veya bu amacı taşıyan kamu tüzel kişilerine verilmek üzere yedek akçe ayrılabilir*" hükmüne yer verilmiştir. Anılan hükümden, anonim şirketlerin menfaat grupları arasında değerlendirilen şirketin yöneticileri, çalışanları ve işçileri için maddi yardım kapsamında yedek akçe ayrılabilmesi anlaşılmaktadır. Şirketin yöneticileri, çalışanları ve işçileri dışında herhangi bir kişiye yönelik yedek akçe ayrılabilmesi ise anılan hüküm kapsamında mümkün değildir.^[20]

TTK m. 522'de yer verilen düzenlemede; maddi yardım yani bağış yapılabilmesi belirli şartların varlığına bağlanmıştır.^[21] Maddi yardımlar yedek

[20] Güven Sayılğan ve Kemal Şenocak, *Şirketler Hukuku Şerhi (Md. 452-563)* 3, (Ankara: Seçkin, 2023), 3490.

[21] Şirketin yöneticileri, çalışanları ve işçileri için maddi yardım amacıyla yedek akçe ayrılması zorunlu olmayıp isteğe bağlıdır. Bununla birlikte, doktrinde Tekinalp; işçiler için ticaret kanunlarında aynı amaçla zorunlu yedek akçe ayrılabilmesinin öngörülebileceği kanaatindedir. Böylece Tekinalp; işçiler için hastalık, ölüm halinde başvurulabilecek sandıklar; evlenme, konut sahibi olma ve olağanüstü olaylarının meydana getirdiği zararların telafisine yönelik yardım örgütlerinin kurulabilmesine yönelik tedbirler alınabileceğini ifade etmiştir, Ünal Tekinalp, "İşçi ve Müstahdemler Yararına Yardım Akçeleri ve Yardım Vakıfları- Medeni Kanununun Tesislere İlişkin Yükümlerini Değiştiren 903 Sayılı Kanunun Türk Ticaret Hukukuna Getirdiği Yenilikler," *BATİDER IV*, 3, (1968): 429.

akçeler ayrılmak suretiyle yapılabilmektedir. Maddi yardımlar için ayrılacak yedek akçeler şirketin isteğiyle ayrılan yedek akçelerden olup ayrılmasında zorunluluk bulunan yedek akçeler ayrılmadan bu yedek akçelere herhangi bir tahsis yapılması mümkün olmamaktadır.^[22] Yedek akçeler, yardım kuruluşlarının kurulması veya bunların sürdürülebilmesi amacıyla veya bu amacı taşıyan kamu tüzel kişilerine verilmek üzere ayrılabilir. Söz konusu yardımlar için kurulacak yardım kuruluşunun türü TTK m. 522/1'in akabindeki fıkrada düzenlenmiştir. TTK m. 522/2'deki düzenlemede "*Yardım amacına özgülenen yedek akçelerin ve diğer malların şirketten ayrılması suretiyle bir vakıf veya kooperatif kurulması zorunludur. Vakıf senedinde, vakıf malvarlığının şirkete karşı bir alacaktan ibaret olacağı da öngörülebilir.*" denilmektedir.

TTK m. 522/1 hükmüne göre; esas sözleşmede belirli kişiler lehine yedek ayrılmasına cevaz veren bir düzenleme yer almalıdır. TTK m. 522/1 hükmü tek başına ele alındığında; esas sözleşmede bir hüküm bulunmuyorsa ne yöneticilere ne çalışanlara ne de işçiler için böyle bir imkân tanınmadığı düşünülebilir. Ancak esas sözleşmede düzenleme bulunmaması halinde de belirli şartlar altında yedek akçe şirket yöneticileri, çalışanlar ve işçiler lehine maddi yardım yapılabilecektir. Buna ilişkin TTK m. 523/3'te bir düzenleme yer almaktadır. TTK m. 523/3 hükmü "*Esas sözleşmede hüküm bulunmasa bile, genel kurul, şirketin işçileri için yardım sandıkları ve diğer yardım örgütleri kurulması veya bunların sürdürülebilmesi amacıyla veya diğer yardım ve hayır amaçlarına hizmet etmek üzere, bilanço kârından yedek akçe ayırabilir.*" şeklinde düzenlenmiştir. TTK m. 523/3 hükmünde yer alan "*diğer yardım ve hayır amaçlarına hizmet etmek üzere*" ifadesi açıkça maddi yardım yani bağış yapmak üzere kâr payından yedek akçe ayrılmasına izin vermiştir.

Esas sözleşmede hüküm bulunmadığı durumlarda, genel kurul kararıyla yedek akçe ayrılacağı düzenlenmiştir. Genel kurulun bu noktadaki yetkisi ve görevinin bir karar almaktan ibaret olduğu söylenebilir. Her halde anonim şirket genel kurulu tarafından kararlaştırılan bağışın yönetim ve temsil yetkisi çerçevesinde ifası yönetim kurulu tarafından gerçekleştirilecektir.^[23]

[22] Sayılğan ve Şenocak, *Şerh 3*, 3484.

[23] Adıgüzel, "Anonim," 60.

TTK m. 522/1 hükmünde “*veya bu amacı taşıyan kamu tüzel kişilerine verilmek üzere*” ifadesi lafzi olarak değerlendirildiğinde; kamu tüzel kişiliğine yardım ile sınırlı olarak yedek akçe ayrılabilmesinin mümkün olduğu söylenebilir. Diğer taraftan, TTK m. 523/3'teki ifade bağışlanan bakımından TTK m. 522/1'den daha geniş bir çevreyi kapsayıcı niteliktedir. Şöyle ki; TTK m. 523/3 hükmündeki “*Esas sözleşmede bulunmasa bile*” ifadesinin esas sözleşmede bulunsa da bulunmasa da diğer yardım ve hayır amaçlarına hizmet etmek üzere yedek akçe ayrılabilceği şeklinde anlamak kanaatimizce amaca daha uygun bir yorum olabilecektir.

TTK'da yardım amaçlı olarak yedek akçe ayrılmasında miktar itibariyle herhangi bir sınırdan bahsedilmemektedir. Ancak bu durumda, yedek akçe ayrılmasında miktar itibariyle herhangi bir sınırın bulunmadığını savunmaya olanak yoktur. Nitekim doktrinde de şirket sermayesinin alacaklıların menfaatine korunmasının ve anonim şirketlerin ekonomik amacı haiz olmayan amaçlarla kurulamaması hususunun doğal hukuki bir sınır oluşturduğu doktrinde ifade edilmiştir.^[24]

TTK'daki düzenleme kanunda sayılanlara bağış yapılmasına ilişkindir. Yardım amacıyla isteğe bağlı olarak yedek akçe ayrılmasını düzenlemektedir. Belirli amaçlara yönelik olarak tahsis edilen yedek akçelerin bu amaçlarla doğal afetlerin sonrasında da kullanılabilceğine şüphe duymamak gerekir. Ancak kanunda sayılan menfaat grupları olan şirket yöneticileri çalışanlar ve işçiler dışındaki kişilerin için ise yedek akçelerin doğal afetlerin sonrasında da olsa kullanımını TTK'daki düzenleme itibariyle mümkün olmayacaktır. Bu perspektiften bakıldığında, yardım amacına yönelik olarak tahsis edilen yedek akçelerin bulunmadığı durumlarda, doğal afetlere yönelik anonim şirketlerin bağış yapabilmesine yönelik ise TTK'da bir düzenlemenin bulunmadığı rahatlıkla söylenebilir.

[24] Bu konuda bkz. Sayılğan ve Şenocak, *Şerh 3*, 3492.

C) SERMAYE PİYASASI KANUNUNDA ANONİM ŞİRKETLERİN BAĞIŞ YAPMASI

1- Genel Olarak

Halka açık anonim şirketler bakımından öncelikle uygulanacak olan Sermaye Piyasası Kanunu (SerPK)^[25] hükümleridir. SerPK’da ve bu Kanuna dayanılarak yürürlüğe konulan ikincil mevzuatta hüküm bulunmayan ve diğer kanunlarda bu Kanunun uygulanmayacağı belirtilen hâllerde diğer mevzuat hükümleri uygulanabilecektir (SerPK m. 2/2).

SerPK’da halka açık anonim şirketlerin bağış yapabilmesi hususuna açıkça yer verilmiştir. SerPK m. 19/5 hükmünde “*Halka açık ortaklıklar tarafından bağış yapılabilmesi veya pay sahibi dışındaki kişilere kârdan pay dağıtılabilmesi için esas sözleşmede hüküm bulunması şarttır. Yapılacak bağışın sınırı halka açık ortaklık genel kurulunca belirlenir.*” ifadesine yer verilmiştir. Görüldüğü üzere, TTK’dan farklı olarak SerPK’da yedek akçe ayırmadan bağış yapılması mümkün kılınmıştır. Buna karşın, düzenlemede bağışın sınırına ilişkin düzenlemeye de yer verilmiştir. Buna göre; halka açık anonim şirketlerde esas sözleşmede hüküm bulunmadıkça bağış yapılamayacaktır. Bağışı yapacak olan yönetim ve temsil yetkisine sahip olan yönetim kuruludur. Ancak yönetim kurulun yapacağı bağışa sınır getirmeye yetkili organ halka açık şirket genel kuruludur.

Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından yayımlanan II-19.1 sayılı Kâr Payı Tebliği^[26] m. 6 “*Bağışlar*” kenar başlığını taşımaktadır. SerPK’da olduğu gibi II-19.1 sayılı Kâr Payı Tebliği m. 6/1’de de anonim şirketler tarafından bağış yapılabilmesi için esas sözleşmede hüküm bulunması gerekmektedir. Yapılacak bağışın sınırı, esas sözleşmede belirtilmemesi durumunda ise genel kurulca belirlenecektir.

2- 06.02.2023 Tarihli Depremlerin Sonrasındaki Durum

06.02.2023 tarihli Kahramanmaraş merkezli ağır maddi ve manevi sonuçlara yol açan depremlerden sonra birçok kurum gibi SPK da birtakım tedbirler almak durumunda kalmıştır. Bu kapsamda 09.02.2023 tarihli

[25] 6362 Sayılı Kanun, RG, T. 06.12.2012.

[26] RG, T. 23.01.2014, S. 28891.

2023/9 nolu SPK Bülteni'nde^[27] yayımlanan 8/174 sayılı Kararı'n 1. maddesi uyarınca; merkez üssü Kahramanmaraş olan ve 10 ili (Kahramanmaraş, Kilis, Hatay, Osmaniye, Adıyaman, Gaziantep, Şanlıurfa, Diyarbakır, Malatya ve Adana) etkileyen depremler nedeniyle bağışta bulunmak isteyen şirketler bakımından, diğer mevzuatın yardım ve bağış yapılmasına ilişkin düzenlemeleri saklı kalmak kaydıyla;

Bağış yapmak isteyen ancak genel kurullarınca belirlenmiş bağış tutarı yeterli olmayan ve/veya hiç belirlenmemiş olan halka açık ortaklıkların;

- a) Yönetim kurulu kararı ile varsa genel kurul kararında belirlenen sınırı aşacak; böyle bir sınır belirlenmemişse, yönetim kurulu kararında öngörülecek tutarda bağış yapabilecekleri,
- b) Yönetim kurulu kararı ile yapılacak bağış ve ödemelerin tutarı ve bağış yapılan tarafın, Kurulun özel durumların kamuya açıklanmasına ilişkin düzenlemeleri çerçevesinde kamuya duyurulması gerektiği,
- c) Söz konusu yönetim kurulu kararının yapılacak ilk genel kurul toplantısında pay sahiplerinin onayına sunulması gerektiği hususlarında bilgilendirilmelerine karar verilmiştir.

Yukarıda belirtilen hususlardan anlaşılacağı üzere; deprem felaketi sonrasında SPK, insani yardımların hemen ulaştırılması gerekliliği ancak genel kurulun toplantıya çağrılarak karar alınmasının ise zaman alacak olması sebebiyle bir dizi önlem almıştır. Buna göre; anonim şirkette yönetim kurulu genel kurul tarafından öngörülen bağış sınırını aşabilecektir.

8/174 sayılı SPK Kararı'nda öngörülen sınırın KVK m. 10'da öngörülen bağış yapılan ile ilişkili bir durum olmadığı belirtilmelidir. 8/174 sayılı SPK Kararı'na göre; bağışın Cumhurbaşkanınca başlatılan yardım kampanyaları kapsamında olmasına gerek yoktur. Yine 8/174 sayılı SPK Kararı'na göre; bağış yapılanın Türkiye Kızılay Derneği veya Türkiye Yeşilay Cemiyeti dışında herhangi bir gerçek kişi, tüzel kişi veya kişi topluluğuna yapılan bağışta dahi genel kurul kurulun öngördüğü veya öngörmediği herhangi bir miktar sınır söz konusu değildir.

8/174 sayılı SPK Kararı esasen fiili olarak getirilen önemli bir çözüm olmakla birlikte, hukuken isabetliliği tartışılabilecektir. Şöyle ki; SPK'nın

[27] <https://spk.gov.tr/data/63e538958f95db0968f0b932/9-2023.pdf>, Erişim Tarihi: 14.03.2023.

bağış konusunda kanuni yetkisinin sınırı hem SerPK m. 19/5 hem de II-19.1 sayılı Kâr Payı Tebliği m. 6/1'de "*Kurul, bağış tutarına üst sınır getirmeye yetkilidir.*" denilmek suretiyle açıkça çizilmiştir. Dolayısıyla SPK'nın düzenleme yetkisi bağışın üst sınırıyla sınırlıdır. Kanunun lafzına bakıldığında, SPK'nın yapılacak bağışlar bakımından anonim şirket genel kurulunun daha önce öngördüğü sınırı kaldırma yetkisi bulunmamaktadır.

8/174 sayılı SPK Kararı'nda; III-39.1 sayılı Yatırım Kuruluşlarının Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Tebliğ'in^[28] m. 56/1-k bendinde yer alan sınırın hesaplanmasında, yatırım hizmet ve kuruluşlarına ilişkin diğer düzenlemeler saklı kalmak kaydıyla, aracı kurumlar tarafından deprem dolayısıyla yapılan bağışların dikkate alınmamasına karar verildiği de belirtilmektedir. Oysa SerPK m. 19/5'te kendisine bağışlarda üst sınır belirleme yetkisi verilen SPK, III-39.1 sayılı Yatırım Kuruluşlarının Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Tebliğ ile halka açık şirket olan aracı kurumların yaptığı bağışlara üst sınır getirmiştir. Anılan Tebliğ'in 6. maddesinin 1. fıkrasının "k" bendinde "*Bir malî yılda özsermayelerinin binde beşini aşacak miktarda bağış yapamaz. Bu hükmün uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar Kurulca belirlenir.*" denilmektedir.

SPK'nın genel kurulun bağış sınırını tespit yetkisini genel kuruldan alarak yönetim kuruluna bırakma yetkisi de bulunmamaktadır. Yönetim kurulu kararının yapılacak ilk genel kurul toplantısında pay sahiplerinin onayına sunulması da durumu hukuka uygun hale getirmeyecektir. Ayrıca böyle bir durum, yönetim kurulu kararının genel kurul tarafından kabul edilmemesi halinde daha da sorunlu hale gelecektir.

Diğer taraftan, durumun aciliyeti ve aksi takdirde oluşabilecek olumsuz sonuçlar düşünüldüğünde SPK'nın aldığı kararı vicdana uygun kabul edilebilecektir. Ancak anonim şirketin birçok menfaat grubunu bir arada tutan bir organizasyon olması, bir menfaatin diğer menfaatleri etkilediği düşünüldüğünde ve hukuk devleti ilkesinin bir gereği olarak SPK'nın anonim şirketlerin bağış yapmasına ilişkin yetkilerinin olası mevzuat değişikliğinde gözden geçirilmesi uygun olacaktır. Anonim şirketlerin doğal afetlerin sonrasında yaptıkları bağışlarda SPK'nın yetkisinin üst sınır getirmekle sınırlı olmadığı açıkça düzenlenmelidir. Olası düzenlemeyle; SPK anonim şirketlerin doğal afetlerin sonrasında yaptıkları bağışlarda yönetim kurulunu

[28] RG, T. 17.12.2013, S. 28854.

yetkili kılabilmesi ve genel kurul tarafından getirilen bağış üst sınırı anonim şirketin varlığını tehdit etmemesi şartıyla ortadan kaldırılabilmelidir.

D) BANKACILIK KANUNUNDA ANONİM ŞİRKETLERİN BAĞIŞ YAPMASI

Anonim şirket şeklinde kurulan ve ekonominin önemli bir parçası olan bankalar tarafından 06.02.2023 tarihli Kahramanmaraş merkezli depremlerin sonrasında yürütülen yardım kampanyasına yüksek miktarda bağışlar yapılmıştır. Bankalar tarafından yapılan bağışın hukuki çerçevesi bu bakımdan ayrı bir önem arz etmektedir.

5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda (Ban. K.)^[29] bağışın tanımına yer verilmemektedir. Bankalar ve Konsolide Denetime Tabi Kuruluşlarca Yapılabilecek Bağış ve Yardımlara İlişkin Yönetmelik'te (Banka Bağış Yönetmeliği'nde)^[30] bağışın tanımına açıkça yer verilmiştir. Anılan Yönetmelik m. 3/1-a'da bağışın "*Bankalar ve konsolide denetime tabi kuruluşlarca, ivazsız olarak, mülkiyetlerinde bulunan mal veya hakların tamamının veya belirli bir kısmının diğer kişi veya kurumlara temlik veya devredilmesini, diğer kişi veya kurumlar adına mal veya hizmet alınmasını ya da kredi alacaklarının yeniden yapılandırılmasına yönelik işlemler dışında diğer kişi veya kurumları borçtan kurtaran veya bunların borcunu azaltan işlemlerini*" ifade ettiği belirtilmiştir^[31]. Bankaların veya konsolide denetime tabi kuruluşların karşılıksız olmak üzere mal ve haklarını üçüncü kişiye devretmesi gibi aktif azaltıcı işlemleri bağış olarak kabul edilecektir. Bu bakımdan deprem afetinin sonrasında yapılan karşılıksız kazandırmanın Banka Bağış Yönetmeliği kapsamında bağış olarak değerlendirileceğine şüphe yoktur.

Banka Bağış Yönetmeliği'nde miktar itibariyle sınırlama konusunda iki istisna öngörülmüştür (m. 6/2). Bunlardan ilki; bankaların en az dört yıl süreyle aktiflerinde bulunan amortismanına tabi menkullerinin ve katılım bankalarının mevzuattan kaynaklanan nedenlerle zorunlu olarak edindikleri

[29] RG, T. 01.11.2005, S. 25983 Mükerrer.

[30] RG, T. 01.11.2006, S. 26333.

[31] Türk Borçlar Kanunu'nda, doktrinde ve yargı kararlarında bağışlamanın açıkça tanımlanmış olması karşısında böyle bir tanımlamaya gerek olmadığı konusunda bkz. Ömer Elmas, "Bankacılık Kanunu Açısından Bağış ve Yardımlar ile Promosyonlara İlişkin Değerlendirme," *Bankacılar Dergisi* 63, (2007): 40-50, 41.

katılım bankacılığı meslek ilke ve standartlarına uygun olmayan gelirlerinin ivazsız olarak temlik veya devredilmesi şeklindeki işlemlerdir. Diğeri ise; 24/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanununda belirtilen çocuk yurtlarında barınan çocuklar ve ilgili mevzuat hükümleri gereğince yaş ikmali dolayısıyla bu yurtlardan ayrılmak zorunda tutulan kimsesiz ve korunmaya muhtaç çocukların ihtiyaçlarına tahsis edilmek üzere yapacakları yardımlar olarak belirtilmiştir. Bu iki husus, binde dördlük sınırdan muaf tutulmuştur.

Ban. K.'da bankaların yapacakları bağışlara ilişkin oran itibariyle bir sınır getirilmiştir. Ban. K. m. 59'da "*Bankalar ve konsolide denetime tâbi kuruluşlarca bir malî yılda yapılabilecek bağış miktarı, banka özkaynaklarının binde dördünü aşamaz.*" hükmüne yer verilmiştir. Bu hükme aykırılık halinde ise; Ban. K. m. 146/1-m "*beş yüz bin Türk lirasından az olmamak üzere aykırılık tutarı kadar*" idari para cezası uygulanması öngörülmüştür. Banka Bağış Yönetmeliği m. 6'da da Ban. K. m. 59'a benzer şekilde düzenlemeye yer verilerek banka özkaynaklarının binde dördünü aşamayacağına dair hükme yer verilmiştir.

Mevzuatta öngörülen banka özkaynaklarının binde dördlük oransal sınırlamanın her banka için aynı sonuçlar doğurmayacağı ortadadır. Somut bankanın kârlılık durumuna göre, farklı sonuçların ortaya çıkabileceğinden bahsedebilmek mümkündür. Doktrinde, özkaynağı güçlü olmakla birlikte kârlılığı düşük kalan bir banka için mevzuattaki üst sınır oranının yüksek olduğu, ancak kârlılığı yüksek bir banka için düşük söz konusu oranının olduğu belirtilmiştir.^[32]

06.02.2023 tarihli Kahramanmaraş merkezli depremlerin sonrasında başlatılan yardım kampanyasına bankalardan da tabi oldukları mevzuattaki sınırı aşan önemli miktarda bağışların yapılacağı banka yöneticileri tarafından taahhüt edilmiştir. Bunun üzerine, 17.02.2023 tarihinde yayımlanan resmî gazetede 124 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bankalar ve Konsolide Denetime Tâbi Kuruluşlarca Yapılacak Bağış ve Yardımlara İlişkin Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Bankalar Kararnamesi)^[33] yayımlanmıştır. Bankalar Kararnamesi m. 2'de "*6/2/2023 tarihinde merkez üstü Kahramanmaraş ili olan depremler sonrası genel hayatı olumsuz etkileyen şartların ortadan*

[32] Elmas, "Bankacılık," 40.

[33] RG, 17.02.2023, S. 32107.

kaldırılması ve afetzedelerin ihtiyaçlarının karşılanmasını teminen, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığına bankalar ve konsolide denetime tabi kuruluşlar tarafından olağanüstü hâl süresince yapılacak bağış ve yardımlar, 5411 sayılı Kanununun 59 uncu maddesinde yer alan sınırlamaların kapsamına dahil edilemez.” denilmiştir. Böylece, Ban. K. kapsamındaki bankalar ve konsolide denetime tabi kuruluşların; herhangi bir sınırlamaya bağlı olmaksızın bağış yapabilmelerinin önü açılmıştır. Ancak Bankalar Kararnamesi, olağanüstü hâl süresiyle sınırlı olmak üzere böyle bir imkân tanımaktadır. 06.02.2023 tarihli depremlerden kaynaklanan AFAD’a yapılan bağışlar ile sınırlı olmak üzere geçici bir çözüm yolu bulunmuştur. Bu düzenleme, bütün doğal afetlerin sonrası yapılacak bağışlara ilişkin olarak yorumlanamayacağından ağır sonuçları olan her doğal afetin sonrasında bir şekilde bu sorunun gündeme geleceğini öngörebilmek zor değildir. Kanaatimizce; ülkemizin bulunduğu coğrafya itibariyle sık sık doğal afetlere maruz kaldığı ve kalacağı göz önüne alındığında ağır maddi ve manevi tahribatlar oluşturan doğal afetlerin sonrasında şirketlerin bağış durumunun geçici değil, genel ve soyut bir hukuki düzenleme ile çözüme kavuşturulması uygun olacaktır.

SONUÇ

Doğal afetler, son derece ağır tahribatlar meydana getirebilmektedir. Hayatta kalan kişiler zor şartlarda da olsa hayata tutunarak hayatlarını devam ettirme çabası içinde olmaktadır. Yardıma ihtiyaç duyan kişilerin dışındaki kişiler; vicdani, ahlaki, dini ve benzeri saiklerle ihtiyaç sahibi kişilere maddi destek sağlamaktadır.

Doğal afetlerin sonrasında anonim şirketlerin yardım amaçlı olarak bağış yaptıkları ortadadır. Buna yönelik olarak doğal afetlerin sonrasında getirilen geçici düzenlemeler bazı hukuki sonuçlar meydana getirebilecektir. Olası hukuki sonuçları dikkate alındığında; doğal afetlerin sonrasında şirketlerin varlığını tehdit etmeyecek şekilde bağışlar yapılabileceğine ilişkin bir kanuni düzenleme yapılması uygun olacaktır.

Ülkemizin doğal afetlerin sıkça yaşandığı bir ülke olması gerçeği dikkate alındığında geçici süreli ve anlık düzenlemeler yerine bu gerçeğin bilinciyle kalıcı birtakım kanuni düzenlemelerin getirilmesi yerinde olacaktır. Pek tabii, asıl olan bilimsel veriler ışığında doğal afetlerle mücadele etmek, gerekli önlemleri doğal afetlerin öncesinde alarak doğal afetlere hazır olmak, doğal afetlerin ortaya çıkaracağı tahribatları en aza indirmek ve mümkünse ortadan kaldırmaktır. Ancak buradaki kalıcı kanuni düzenleme önerimiz, başvurmaya ihtiyaç kalmaması dileğiyle birlikte, doğal afetlerin toplumu-muz için felakete dönüştüğü durumlara ilişkindir. Alınan veya alınmayan önlemlerle birlikte doğal afetlerin tahribatı ortadayken bunlar daha önce yapılmalıydı şeklindeki bir düşünce fayda sağlamayacaktır.

Doğal afetlere mevzuat olarak da hazırlıklı olmak durumundayız. O halde, doğal afet sonrasında hızlı hareket edebilmek ve bir taraftan da mevzuat bakımından çaresiz kalmamak adına ülkemiz açısından oluşabilecek kötü durumu da düşünerek kanuni düzenlemeler yapılmalıdır. Zira geçmişe yürümezlik ilkesi önceden hazırlanmış ve daha sonra gerçekleşecek olan somut olaylara uygulanacak mevzuat hükümlerinin varlığını gerektirmektedir. Doğal afetlerden sonra getirilen kanuni düzenlemelerin ve alınan kararların geçmişe yürümezlik ilkesi gereğince zamansal olarak hukuken geçerliliği ve etkililiği sorgulanabilecektir. Ayrıca doğal afetlerin sonrasında ortaya insani durumlar çıkacak olmakla birlikte, söz konusu durumlarda mücbir sebep veya zorunluluk hali gibi ilkelere ancak somut olaya uygulanabildikleri ölçüde dayanılabilecektir.

Halka kapalı şirketler bakımından doğal afetlerin sonrasında bağış yapılabilmesini mümkün kılan düzenleme ihtiyacı halka açık şirketlerden daha fazladır. TTK'daki düzenleme sınırlı bir menfaat grubuna bağış yapılmasına ilişkindir. Kanunda sayılan menfaat grupları olan şirket yöneticileri, çalışanlar ve işçiler dışındaki kişilerin için yedek akçelerin doğal afetlerin sonrasında da olsa kullanımı TTK'daki düzenleme itibariyle mümkün olmayacaktır. Üstelik TTK m. 371 hükmü dikkate alındığında, şirketi temsile yetkili olanların doğal afet sonrasında bağış işleminin işletme konusu dışında bulunduğunu bildiği veya durumun gereğinden, bilebilecek durumda bulunduğu kolaylıkla ispat edilebilmektedir. Her ne kadar KVK'da şirketlerin bazı bağışların yapmasına izin verilmiş ve hatta bu bağışlar teşvik edilmişse de bu durumu özel hukuk bakımından da mümkün olduğunu ortaya koyan açık bir hukuki düzenlemeye ihtiyaç bulunduğu görülmektedir.

Halka açık şirketlerin bağış yapmasına ilişkin düzenleme bulunmakla birlikte, mevcut hukuki düzenlemeler anonim şirketlerin doğal afetlerin sonrasında yaptıkları bağışlarda amaca hizmet etmekte yetersiz kalabilmektedir. Olası bir hukuki düzenlemeyle; SPK, anonim şirketlerin doğal afetlerin sonrasında yaptıkları bağışlarda yönetim kurulunu yetkili kılabilmelidir. Ayrıca SPK, doğal afetlerin sonrasında yaptıkları bağışlar için genel kurul tarafından getirilen bağış üst sınırını, anonim şirketin varlığının tehdit edilmemesi şartıyla ortadan kaldırabilmelidir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Burak. “Anonim Şirketlerde Bağış ve Yöneticilerin Sorumluluğu.” *Terazi Hukuk Dergisi* 14, Özel Sayı, (Mart 2019): 58-67.
- Ansay, Tuğrul. “Anonim Ortaklıklar ve Mahkeme Uygulaması (1967-1969 Yıllarına Ait Mahkeme Kararları.” *AÜHFD* 27, 1 (1970): 119-138.
- Atamulu, İsmail ve Aydın Alber Yüce. “Anonim Şirketin Sermaye Borcunun Ödenmesi İçin Pay Sahiplerine Hukuka Aykırı Olarak Finansal Destek Sağlaması.” *Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi* 7, 2 (2021): 213-236.
- Bağrıaçık, Safiye Nur. “Limited Şirkette Bağlılık Yükümü ve Rekabet Yasağı.” *İKÜHFD* 16, 2 (2017): 251-271.
- Elmas, Ömer. “Bankacılık Kanunu Açısından Bağış ve Yardımlar ile Promosyonlara İlişkin Değerlendirme.” *Bankacılar Dergisi* 63, (2007): 40-50.
- Eminoğlu, Cafer. *Ticaret Kanunu'nda Kurumsal Yönetim (Corporate Governance)*. İstanbul: Onikilevha Yayınları, 2014.
- Lambert, Claude. *Das Gesellschaftsinteresse als Verhaltensmaxime des Verwaltungsrates der Aktiengesellschaft*. Bern: Stämpfli Verlag, 1992.
- Nomer Ertan, Füsün. *Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Sadakat Yükümlülüğü*. İstanbul: Beta Yayınları, 1999.
- Özdemir, Semih Sırrı. *İş Adamı İlkesi (Business Judgment Rule) ve Türk Hukukunda Uygulanabilirliği*. İstanbul: Onikilevha Yayınları, 2017.
- Özkan, Ahmet Fatih. *Şirketler Hukuku Şerhi (Md. 124-303)* I. Ankara: Seçkin, 2023.
- Paslı, Ali. *Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi (Corporate Governance)*, 2. Baskı. İstanbul: Çağa Hukuk Vakfı Yayınları, 2004.
- Sayılğan, Güven ve Kemal Şenocak. *Şirketler Hukuku Şerhi (Md. 452-563)* 3. Ankara: Seçkin, 2023.
- Sevgi Bozkurt, Yaşar. *Anonim Şirketlerde İş Adamı Kararı İlkesinin (Business Judgment Rule) Uygulanması*. İstanbul: Beta Yayınları, 2015.

- Tekinalp, Ünal. “İşçi ve Müstahdemler Yararına Yardım Akçeleri ve Yardım Vakıfları- Medeni Kanunun Tesislere İlişkin Yükümlerini Değiştiren 903 Sayılı Kanunun Türk Ticaret Hukukuna Getirdiği Yenilikler.” *BATİDER IV*, 3, (1968): 420-447.
- Tekinalp, Ünal. “Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Kurumsal Yönetim İlkeleri Yaklaşımı.” içinde *Uğur Alacakaptan’a Armağan 2*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2008.